

Аналіз судової практики розгляду Металургійним районним судом міста Кривого Рогу цивільних справ про стягнення заборгованості за договорами кредиту (позики), укладеними у електронній формі (за період 2024 – перший квартал 2025 років)

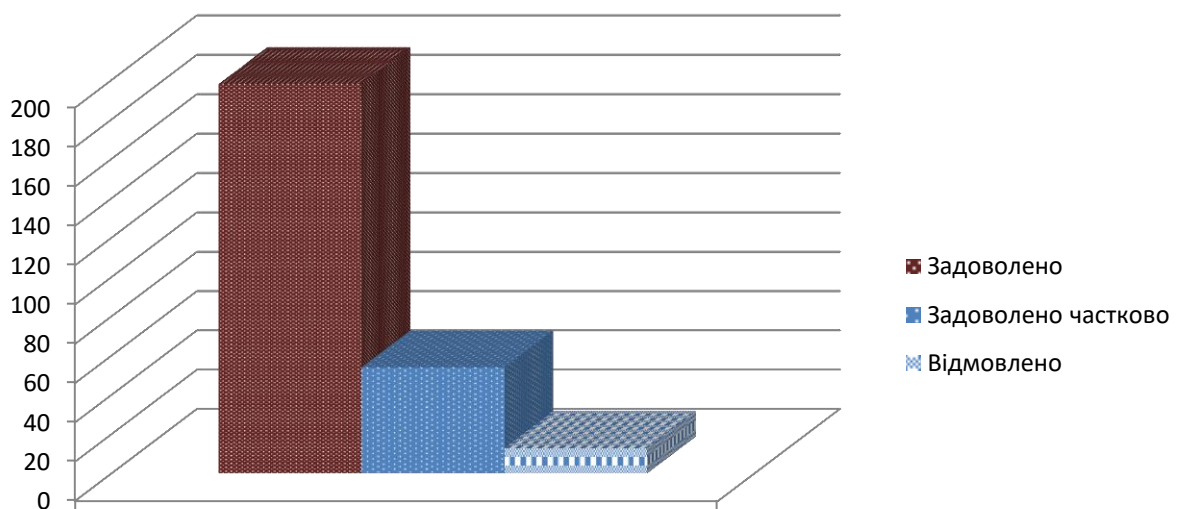
1. Упродовж періоду 2024 року – перший квартал 2025 років кількість розглянутих справ про стягнення заборгованості за договорами кредиту (позики) становить 660 справ, з них укладеними у електронній формі 265 справ.

Кількість розглянутих справ про стягнення заборгованості за договорами кредиту (позики)

■ про стягнення заборгованості за договорами кредиту (позики) письмова форма договору
■ укладені у електронній формі

Отже, упродовж періоду 2024 року – перший квартал 2025 років Металургійний районний суд міста Кривого Рогу розглянув 265 справ про стягнення заборгованості за договорами кредиту (позики), укладеними у електронній формі, із них у 198 справах позовні вимоги задоволено, у 54 справах позовні вимоги задоволено частково, у 13 справах позовні вимоги залишено без задоволення /відмовлено.

Результат розгляду справ про стягнення заборгованості за договорами кредиту (позики), укладеними у електронній формі

2.Належні та допустимі докази підтвердження факту укладення договору кредиту (позики) у електронній формі.

Обов'язком суду під час розгляду справи є дотримання вимог щодо всебічності, повноти й об'єктивності з'ясування обставин справи та оцінки доказів. Усебічність та повнота розгляду передбачає з'ясування всіх юридично значущих обставин та наданих доказів з усіма притаманними їм властивостями, якостями та ознаками, їх зв'язками, відносинами і залежностями. Таке з'ясування запобігає однобічності та забезпечує, як наслідок, постановлення законного й обґрунтованого рішення.

У постанові Великої Палати Верховного Суду від 18 березня 2020 року у справі № 129/1033/13-ц (провадження № 14-400цс19) сформульовано висновки про те, що принцип змагальності забезпечує повноту дослідження обставин справи та покладає тягар доказування на сторони. Водночас цей принцип не створює для суду обов'язок вважати доведеною та встановленою обставину, про яку стверджує сторона. Таку обставину потрібно доказувати так, аби реалізувати стандарт більшої переконливості, за яким висновок про існування стверджуваної обставини з урахуванням поданих доказів видається вірогіднішим, ніж протилежний.

Відповідно до [статті 81 ЦПК України](#) кожна сторона повинна довести обставини, які мають значення для справи і на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Докази подаються сторонами та іншими учасниками справи.

Суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів. Жодні докази не мають для суду заздалегідь встановленої сили. Суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності. Суд надає оцінку як зібраним у справі доказам в цілому, так і кожному доказу (групі однотипних доказів), який міститься у справі, мотивує відхилення або врахування кожного доказу (групи доказів) ([стаття 89 ЦПК України](#)).

Загальні правила щодо форми договору визначено [статтею 639 ЦК України](#), згідно з якою договір може бути укладений у будь-якій формі, якщо вимоги щодо форми договору не встановлено законом; якщо сторони домовилися укласти договір у певній формі, він вважається укладеним з моменту надання йому цієї форми, навіть якщо законом ця форма для такого виду договорів не вимагалася; якщо сторони домовилися укласти договір за допомогою інформаційно-телекомунікаційних систем, він вважається укладеним у письмовій формі; якщо сторони домовилися укласти у письмовій формі договір, щодо якого законом не встановлено письмової форми, такий договір є укладеним з моменту його підписання сторонами; якщо сторони домовилися про нотаріальне посвідчення договору, щодо якого законом не вимагається нотаріального посвідчення, такий договір є укладеним з моменту його нотаріального посвідчення.

Згідно із частиною першою [статті 1054 ЦК України](#) за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти

(кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти.

Із прийняттям [Закону України від 03 вересня 2015 року № 675-VIII «Про електронну комерцію»](#) (далі - Закон № 675-VIII) на законодавчому рівні встановлено порядок укладення договорів у мережі, спрощено процедуру підписання договору та надання згоди на обробку персональних даних. Тому оцінка належності та допустимості доказів підтвердження факту укладення договору кредиту (позики) у електронній формі здійснюється з урахуванням Закону № 675-VIII.

Відповідно до частини третьої [статті 11](#) Закону № 675-VIII електронний договір укладається шляхом пропозиції його укласти (оферти) однією стороною та її прийняття (акцепту) другою стороною. Електронний договір вважається укладеним з моменту одержання особою, яка направила пропозицію укласти такий договір, відповіді про прийняття цієї пропозиції в порядку, визначеному частиною шостою цієї статті.

Пропозиція укласти електронний договір (оферта) може бути зроблена шляхом надсилання комерційного електронного повідомлення, розміщення пропозиції (оферти) у мережі Інтернет або інших інформаційно-телекомунікаційних системах (частини [четверта статті 11](#) Закону № 675-VIII).

Згідно з частиною шостою [статті 11](#) Закону № 675-VIII відповідь особи, якій адресована пропозиція укласти електронний договір, про її прийняття (акцепт) може бути надана шляхом: надсилання електронного повідомлення особі, яка зробила пропозицію укласти електронний договір, підписаного в порядку, передбаченому [статтею 12 цього Закону](#); заповнення формуляра заяви (форми) про прийняття такої пропозиції в електронній формі, що підписується в порядку, передбаченому [статтею 12 цього Закону](#); вчинення дій, що вважаються прийняттям пропозиції укласти електронний договір, якщо зміст таких дій чітко роз'яснено в інформаційній системі, в якій розміщено таку пропозицію, і ці роз'яснення логічно пов'язані з нею.

За правилом частини восьмої [статті 11](#) Закону № 675-VIII у разі якщо укладення електронного договору відбувається в інформаційно-телекомунікаційній системі суб'єкта електронної комерції, для прийняття пропозиції укласти такий договір особа має ідентифікуватися в такій системі та надати відповідь про прийняття пропозиції (акцепт) у порядку, визначеному частиною шостою цієї статті. Такий документ оформляється у довільній формі та має містити істотні умови, передбачені законодавством для відповідного договору.

Електронний договір, укладений шляхом обміну електронними повідомленнями, підписаний у порядку, визначеному [статтею 12 цього Закону](#), вважається таким, що за правовими наслідками прирівнюється до договору, укладеного в письмовій формі. Кожний примірник електронного документа з накладеним на нього підписом, визначеним [статтею 12 цього Закону](#), є оригіналом такого документа.

[Стаття 12 Закону України «Про електронну комерцію»](#) визначає порядок підписання угоди в сфері електронної комерції. Якщо відповідно до акту цивільного законодавства або за домовленістю сторін електронний правочин має бути підписаний

сторонами, моментом його підписання є використання: електронного підпису або електронного цифрового підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис», за умови використання засобу електронного цифрового підпису усіма сторонами електронного правочину; електронного підпису одноразовим ідентифікатором, визначеним цим Законом; аналога власноручного підпису (факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного або іншого копіювання, іншого аналога власноручного підпису) за письмовою згодою сторін, у якій мають міститися зразки відповідних аналогів власноручних підписів.

Укладання договору в електронному вигляді через інформаційно-комунікаційну систему можливе за допомогою електронного підпису лише за умови використання засобу електронного підпису усіма сторонами цього правочину.

В іншому випадку електронний правочин може бути підписаний сторонами електронним підписом одноразового ідентифікатора та/або аналогом власноручного підпису (факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного або іншого копіювання, іншого аналога власноручного підпису) за письмовою згодою сторін, у якій мають міститися зразки відповідних аналогів власноручних підписів.

Електронні кредитні договори укладаються з використанням інформаційно-телекомунікаційної системи – вебсайтів фінансових установ, які є сукупністю інформаційних та телекомунікаційних систем кредитодавця, в межах якої реалізуються технології обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів і які у процесі обробки інформації діють як єдине ціле.

Аналіз судових рішень, ухвалених Металургійним районним судом міста Кривого Рогу, з урахуванням законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну комерцію» свідчить про те, що суд визнавав належними та допустимими доказами підтвердження факту укладання кредитів (позик) у електронній формі, такі докази:

- Правила (інструкції), розміщені у вільному доступі на офіційних вебсайтах кредитної установи, в яких закріплена повна інформація щодо договору кредиту та порядку його укладення;
- електронні повідомлення про пропозицію укласти електронний договір, підписані в порядку, передбаченому [статтею 12 Закону № 675-VIII](#);
- заповнені формуляр заяви (форми) про прийняття пропозиції в електронній формі, що підписується в порядку, передбаченому [статтею 12 Закону № 675-VIII](#);
- Правила відкриття кредитної лінії, які розміщені на сайті кредитної установи, оскільки приймаючи умови договору, клієнт підтверджує, що він ознайомлений з усіма умовами, повністю розуміє, погоджується і зобов'язується неухильно їх дотримуватись;
- Договори комплексного банківського обслуговування фізичних осіб, та анкети-заяви / заяви про приєднання до договору за встановленою банком формою, інших документів, надання яких необхідне за умовами договору, в тому числі документів і відомостей, необхідних для з'ясування особи клієнта,

суті діяльності та фінансового стану (копії паспортів, РНКПО, довідки про доходи);

- заяви про відкриття рахунку, що підтверджена клієнтом одноразовим цифровим паролем/біометрією, в тому числі по технології біометричної ідентифікації клієнта Touch ID (та подібні)/ Face ID (та подібні) та прийнята банком, які є невід'ємною частиною договору
- довідки про перерахування суми кредиту за договором за допомогою системи EASYPAY_API / або іншої платіжної системи на платіжну картку особи-боржника. Належність картки осіб, яка є боржником може бути підтверджена банківською установою – емітентом картки та надана позивачем або витребувана судом за клопотанням сторін;
- паспорт споживчого кредиту та таблиця обрахунку його вартості, графіки розрахунків, тарифи банку (фінансової установи),
- довідки про надання одноразового ідентифікатора для підписання договору
- довідки про рух коштів по кредитному рахунку (надання кредиту, сплата відсотків, погашення тіла кредиту, тощо);
- інформаційні довідки юридичних осіб – продавців, технологічних операторів платіжних послуг, які підтверджують що на сайті продавця через платіжний сервіс була проведена успішна транзакція (зазвичай у справах, де кредит надається в споживчих цілях для придбання товару чи оплати послуг);
- договори відступлення права вимоги.

Перелік не є вичерпним та залежить від фактичних обставин у справі.

За клопотаннями сторін (позивача та відповідача, їх представників) ухвалами суду також витребується інформація щодо наявності у відповідача карткових рахунків відкритих у банківській установі, інформація про належність карткового рахунку підписанту електронного договору, на який були перераховані кредитні кошти, виписки по відповідним рахункам та інформація про надходження кредиту у відповідний час на картковий рахунок та інше.

Слід зазначити, що для укладання кредитних договорів в електронній формі визнається достатнім посвідчення договорів електронним підписом позичальника, відтвореним шляхом використання одноразового ідентифікатора, що надсилається на номер його мобільного телефону або електронного цифрового підпису, які відповідно до Закону України «Про електронну комерцію» мають таку саму юридичну силу як і власноручний підпис, що є істотною умовою договорів такого формату.

Крім того, такі договори є як правило договорами приєднання, та є публічними (статті 633 та 634 ЦК України).

3. Належні та допустимі докази для підтвердження особи позичальника

Для підтвердження особи позичальника суд враховує докази, які однозначно ідентифікують, що саме ця фізична особа уклала договір і висловила згоду на його умови.

Згідно з [статтю 2 Закону України «Про захист персональних даних»](#) персональні дані - це відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути ідентифікована; суб'єкт персональних даних - фізична особа, стосовно якої відповідно до закону здійснюється обробка її персональних даних; згода суб'єкта персональних даних - будь-яке документоване, зокрема, письмове, добровільне волевиявлення фізичної особи щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки.

Частиною п'ятою [статті 6 Закону України «Про захист персональних даних»](#) передбачено, що обробка персональних даних здійснюється для конкретних і законних цілей, визначених за згодою суб'єкта персональних даних, або у випадках, передбачених законами України, у порядку, встановленому законодавством.

Відповідно до частини шостої [статті 6 Закону України «Про захист персональних даних»](#) не допускається обробка даних про фізичну особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

У частині першій [статті 11 Закону України «Про захист персональних даних»](#) встановлено, що підставою виникнення права використання персональних даних є, зокрема, згода суб'єкта персональних даних на обробку його персональних даних; дозвіл на обробку персональних даних, наданий володільцю персональних даних відповідно до закону виключно для здійснення його повноважень; укладення та виконання правочину, стороною якого є суб'єкт персональних даних або який укладено на користь суб'єкта персональних даних чи для здійснення заходів, що передують укладенню правочину на вимогу суб'єкта персональних даних.

Зазвичай, при укладанні договорів в електронній формі, фізична особа надає свою згоду, заповнивши відповідній формуляр, розміщений на офіційному веб-сайті установи.

3.1. Реєстраційні дані в інформаційній системі кредитодавця

Особисті дані, надані під час реєстрації:

ПІБ, номер телефону, ідентифікаційний код (РНОКПП), паспортні дані, адреса реєстрації.

Лог-файли системи:

Записи в інформаційно-телекомунікаційній системі, що фіксують дії позичальника (реєстрація, введення даних, підписання договору).

Вимоги до доказів:

Згідно з пунктом 6 частини першої [статті 3 Закону України «Про електронну комерцію»](#) електронний підпис одноразовим ідентифікатором - це дані в електронній формі у вигляді алфавітно-цифрової послідовності, що додаються до інших; електронних даних особою, яка прийняла пропозицію (оферту) укласти електронний договір, та надсилаються іншій стороні цього договору.

Кредитодавець має довести, що дані належать саме позичальнику (наприклад, через верифікацію).

Банк відкриває кредитний рахунок (картковий) після отримання повного пакету документів, що вимагаються від клієнта для відкриття карткового рахунку та здійснення ідентифікації, верифікації, вивчення клієнта згідно з вимогами законодавства про легалізацію, в тому числі нормативно-правових актів НБУ з питань відкриття рахунків та фінансового моніторингу.

3.2. Документи, надані для ідентифікації

Скан-копії документів:

Паспорт громадянина України (або ID-картка), ідентифікаційний код (РНОКПП).

Дані, отримані через BankID:

Верифікація через систему BankID, яка дозволяє отримати підтвержені дані з державних реєстрів або банківських систем.

Інші документи:

Довідки, виписки або інші документи, що підтверджують особу (наприклад, водійське посвідчення, якщо це передбачено правилами кредитодавця).

Вимоги до доказів:

Документи повинні бути чіткими, розбірливими та відповідати вимогам Закону «Про споживче кредитування».

Скан-копії або цифрові версії документів мають бути зафіксовані в системі кредитодавця.

3.3. Номер телефону, використаний для підписання договору

Реєстрація номера телефону:

Номер телефону, вказаний позичальником під час створення особистого кабінету, вважається пов'язаним з його особою.

У разі, якщо буде встановлено, що номер телефону, з використанням якого було здійснено ідентифікацію під час укладення договорів банківського рахунку, не належить боржнику, ці обставини можуть свідчити про шахрайство, а також у сукупності свідчити що особа не уклала електронний договір.

СМС-повідомлення з одноразовим ідентифікатором:

Підтвердження надсилання ідентифікатора на номер телефону, який належить позичальнику.

Вимоги до доказів:

Кредитодавець має довести, що номер телефону належить позичальнику (наприклад, через прив'язку до банківської картки або документів).

Лог-файли або звіти оператора зв'язку можуть підтверджувати факт надсилання СМС.

3.4. Банківська картка, використана для отримання коштів

Реквізити картки:

Банківська картка, на яку перераховані кредитні кошти, вважається пов'язаною з позичальником, якщо вона була вказана ним у системі.

Підтвердження зарахування:

Виписки з банківського рахунку або повідомлення про успішне зарахування коштів.

Вимоги до доказів:

Картка має бути зареєстрована на ім'я позичальника або верифікована через банківську систему (наприклад, 3D-Secure).

Докази повинні чітко вказувати на зв'язок між карткою та позичальником.

3.5. Електронний підпис (одноразовий ідентифікатор)

Використання одноразового ідентифікатора:

Одноразовий ідентифікатор (алфавітно-цифрова послідовність) надсилається позичальнику для підписання договору, що підтверджує його згоду та ідентичність.

Лог-файли підписання:

Записи в системі, що фіксують введення ідентифікатора позичальником.

Вимоги до доказів:

Ідентифікатор має бути надісланий на засіб зв'язку, вказаний позичальником.

Система повинна забезпечувати захист від несанкціонованого доступу до ідентифікатора.

3.6. Дії позичальника в інформаційній системі

Вхід до особистого кабінету:

Фіксація входу позичальника в систему за допомогою логіну, пароля або інших засобів авторизації.

Заповнення анкети або форми:

Введення особистих даних (ПІБ, РНОКПП, паспорт) під час оформлення кредиту.

Підтвердження згоди:

Натиснення кнопки «Підтвердити» або аналогічні дії, що фіксуються системою.

Вимоги до доказів:

Дії мають бути зафіксовані в лог-файлах системи.

Система повинна забезпечувати достовірність і цілісність даних.

3.7. Додаткові докази

Відеоверифікація:

У деяких випадках кредиторів проводять відеоверифікацію, під час якої позичальник показує паспорт або підтверджує особу через відеозв'язок.

Дані з державних реєстрів:

Перевірка даних позичальника через Єдиний державний реєстр фізичних осіб або інші бази даних.

Електронне листування:

Повідомлення, надіслані позичальнику на email або через месенджери, що містять підтвердження його особи чи умов договору.

Вимоги до доказів:

Докази мають бути отримані законним шляхом і відповідати вимогам захисту персональних даних.

Відеозаписи або листування повинні чітко ідентифікувати позичальника.

4. Який цифровий підпис визнається як достатній для укладення кредитного договору (КЕП, SMS-повідомлення тощо)?

Для укладення кредитного договору достатнім є будь-який із перелічених видів електронного підпису, якщо він відповідає вимогам законодавства та забезпечує ідентифікацію позичальника. Однак вибір залежить від типу кредитодавця та суми кредиту:

КЕП:

Найнадійніший варіант, обов'язковий для банківських установ або великих кредитів.

Одноразовий ідентифікатор (SMS):

Найпоширеніший у МФО, для швидкого оформлення споживчих кредитів.

Судова практика (наприклад, постанова Верховного Суду від 15.09.2021 у справі № 761/23075/19) підтверджує, що одноразовий ідентифікатор є законним за умови належної ідентифікації позичальника.

УЕП:

Застосовується в банківських системах або платформах із частковою верифікацією.

Менш поширений, але достатній, якщо відповідає вимогам сторін.

Аналог власноручного підпису:

Рідко використовується через низький рівень безпеки, але можливий за чіткою згодою сторін.

5. Приклади судової практики, в яких зменшують або відмовляють у зменшенні нарахованих відсотків і штрафних санкцій, з відповідним обґрунтуванням.

Справа **210/1036/24** провадження № **2/210/740/24** представник ТОВ «АІА Фінанс Груп» звернувся із зазначеним позовом до суду, згідно якого просить стягнути з ОСОБА_1 заборгованість за кредитним договором у сумі 78693,18 грн.

Щодо позовних вимог Товариства з обмеженою відповідальністю «АІА Фінанс Груп» в частині стягнення відсотків за договором, суд виходить з наступного.

Згідно з [статтею 1049 ЦК України](#) позичальник зобов'язаний повернути позикодавцеві позику (грошові кошти у такій самій сумі або речі, визначені родовими ознаками, у такій самій кількості, такого самого роду та такої самої якості, що були передані йому позикодавцем) у строк та в порядку, що встановлені договором. Договір позики є укладеним з моменту передання грошей або інших речей, визначених родовими ознаками.

Припис абзацу 2 частини першої [статті 1048 ЦК України](#) про щомісячну виплату процентів до дня повернення позики у разі відсутності іншої домовленості сторін може бути застосований лише у межах погодженого сторонами строку кредитування.

Після спливу визначеного договором строку кредитування чи у разі пред'явлення до позичальника вимоги згідно з частиною другою [статті 1050 ЦК України](#) право кредитодавця нараховувати передбачені договором проценти за кредитом припиняється. Права та інтереси кредитодавця в охоронних правовідносинах забезпечуються частиною другою [статті 625 ЦК України](#), яка регламентує наслідки прострочення виконання грошового зобов'язання.

Вказана правова позиція висловлена у постанові Великої палати Верховного Суду від 28 березня 2018 року у справі № 444/9519/12, провадження №14-10цс18.

Позивач, пред'являючи вимоги про погашення позики, просив, у тому числі, крім тіла позики (сума, яку фактично отримав в борг позичальник), стягнути заборгованість за відсотками в розмірі 1266,00 грн.

Як вбачається з матеріалів справи, договір укладено на період з 29.10.2018 по 28.11.2018 на 30 днів з відсотковою ставкою в розмірі 1,06% на день. Тобто, за вказаний період розмір відсотків становить 1266,00 грн (4 000,00 грн x 1,06% x 30 днів). Дана сума відсотків погоджена сторонами під час підписання Заявки №1784449 від 29.10.2018 року.

Виходячи з наведеного, суд приходить до висновку про стягнення з ОСОБА_1 на користь Товариства з обмеженою відповідальністю «АІА Фінанс Груп» 1266,00 грн відсотків за користування кредитом за період з 29.10.2018 по 28.11.2018.

Разом з тим, суд вважає безпідставним нарахування позивачем заборгованості за процентами, виходячи з 1,5% від суми отриманого кредиту за кожен день прострочення, як вказано позивачем згідно [статті 625 ЦК України](#) та пункту 2.11 договору в розмірі 70980,00 грн, виходячи з наступного.

В охоронних правовідносинах права та інтереси позивача забезпечені частиною другою [статті 625 ЦК України](#), яка регламентує наслідки прострочення виконання грошового зобов'язання.

Згідно з частиною 2 [статті 625 ЦК України](#) боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом.

У пункті 30 постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Об'єднаної палати Касаційного господарського суду від 05 червня 2020 року у справі № 922/3578/18 викладено правовий висновок про те, що системний аналіз частини 2 статті [536](#), частини 2

статті [625](#) та статті [627 ЦК України](#) дозволяє дійти висновку, що законодавцем не обмежено право сторін визначити у договорі розмір процентів за неправомірне користування чужими грошовими коштами. Однак, диспозитивний характер цих норм у цілому обмежується положенням частини 2 [статті 625 ЦК України](#), яка зазначає про стягнення трьох процентів річних, що має наслідком визначення таких процентів саме у річних, а не будь-яким іншим способом обчислення процентів за умовами договору.

Велика Палата Верховного Суду у своїй постанові від 05 квітня 2023 року у справі № 910/4518/16 виклала детальні правові висновки щодо нарахування процентів на підставі [статті 625 ЦК України](#) та щодо можливості нарахування процентів поза межами строку кредитування. Зокрема, Велика Палата Верховного Суду зазначила, що якщо грошове зобов'язання виникло з договірних відносин, то прострочення його виконання призводить до відповідальності боржника перед кредитором, зокрема настання обов'язку зі сплати процентів річних у розмірі, встановленому законом або договором, але саме грошове зобов'язання залишається при цьому незмінним. Якщо боржник не сплатив суму боргу, яка складається з тіла кредиту та процентів, нарахованих в певній сумі на час закінчення строку кредитування чи на час пред'явлення вимоги про дострокове погашення кредиту, то прострочення такого грошового зобов'язання не призводить до подальшої зміни його розміру, але в боржника виникає додатковий обов'язок щодо сплати річних процентів, нарахованих відповідно до [статті 625 ЦК України](#).

Особливо Велика Палата Верховного Суду звернула й увагу на правову природу процентів, нарахованих відповідно до [статті 625 ЦК України](#), зазначаючи, що вони мають виключно компенсаторний характер і: «... підхід, за якого проценти за «користування кредитом» могли нараховуватися та стягуватися за період після закінчення строку кредитування чи після пред'явлення вимоги про дострокове погашення кредиту, не тільки не відповідає правовій природі таких процентів, а й призводить до вочевидь несправедливих результатів. Так, неможливо розумно пояснити, чому, ... за прострочення повернення кредиту в такій самій сумі позичальник має додатково сплачувати ще й проценти як плату за «користування кредитом», розмір якої не може бути зменшений судом».

Пунктом же 2.11 кредитного договору передбачено плату за користування кредитом у вигляді процентної ставки 1,5% за кожен день від суми отриманого кредиту, а не від простроченої суми, як передбачено частиною 2 [статті 625 ЦК](#). Тому ці 1,5% від суми отриманого кредиту за кожен день прострочення не можна розцінювати як встановлений договором розмір процентів за частиною 2 [статті 625 ЦК України](#), а тому позовні вимоги в цій частині є необґрунтованими та безпідставними, відтак стягнення відсотків у розмірі 70980,00 грн задоволенню не підлягає.

6. В Металургійному районному суді міста Кривого Рогу **відсутні** рішення в яких відмовлено в позові (про стягнення заборгованості за договорами кредиту (позики), укладеними у електронній формі), через не дотримання письмової форми договору.

7. Проблемні питання, що виникають під час розгляду справ цих категорій та потребують роз'яснення, й запропонувати можливі шляхи їх вирішення (законодавчого врегулювання).

Розгляд справ про стягнення заборгованості за договорами кредиту (позики), укладеними у електронній формі як правило відбувається в порядку спрощеного позовного провадження. Відповідачі не беруть активної участі у розгляді справи, що є наслідком постановлення заочних рішень.

Проблемним питанням є стягнення заборгованості у справах, де відповідачі заперечують проти позову, покликаючись на те, що від їх імені невстановленими особами у фінансових установах, що видають онлайн-кредити, були отримано кредитні кошти. Відповідачі зазвичай стверджують, що ніколи не вчиняли жодні дії, спрямовані на їх відкриття, і такі дії є шахрайством.

Також при заочному розгляді, у разі відсутності активної позиції відповідача, суд позбавлений можливості достеменно встановити, що номер телефону, за допомогою якого здійснювався вхід до програмного забезпечення банківської установи для відкриття рахунків онлайн належить саме особі, до якої пред'явлено позов про стягнення заборгованості.

Є поодинокі випадки, коли сторона відповідача просить зупинити провадження у справі, покликаючись на наявність відкритого кримінального провадження за частиною першою [статті 190 КК України](#) (шахрайство). Проте, на думку більшості суддів, відкрите кримінальне провадження за фактом незаконного заволодіння невстановленою особою грошовими коштами не доводить того, що саме ця невстановлена особа/особи заволоділи персональними даними певної особи з метою укладення електронного кредитного договору й уклали його.

Також у справах цієї категорії відповідачі зазначають, що наданий позивачем розрахунок заборгованості є недопустимим доказом, оскільки не належить до первинних бухгалтерських документів у розумінні вимог [статті 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»](#).

Крім того, ставиться під сумнів справедливість умов кредитного договору з урахуванням [статті 18 Закону України «Про захист прав споживачів»](#) та [статті 21 Закону України «Про споживче кредитування»](#), та [Рішення Конституційного Суду України від 11 липня 2013 року № 7-рп/2013](#) а саме, що «з огляду на приписи частини четвертої [статті 42 Конституції України](#) участь у договорі споживача як слабкої сторони, яка підлягає особливому правовому захисту у відповідних правовідносинах, звужує дію принципу рівності учасників цивільно-правових відносин та свободи договору, зокрема у договорах про надання споживчого кредиту; передбачений у договорі розмір відсотків за несвоєчасно виконане зобов'язання за кожен день прострочення є несправедливим, порушує принципи розумності та добросовісності, що є наслідком дисбалансу договірних прав та обов'язків на шкоду позичальника як споживача послуг фінансової установи, оскільки встановлює вимогу щодо сплати непропорційно великої суми відсотків».

При розгляді справ, де відповідач ставить під сумнів розрахунок суми боргу, наданий позивачем, стикаються із тим, що довідки про розмір наявної заборгованості не завжди ґрунтуються на належних бухгалтерських документах, що унеможлиблює у повній мірі визначити дійсний розмір заборгованості та періоди її виникнення.

За наведених обставин, на суд покладається тягар перевірки та встановлення залишку заборгованості відповідача за договором, який підлягає стягненню із відповідача на користь позивача, за відсутності обґрунтованого розрахунку, за відсутності у ньому періодів прострочення та даних про те, яка процентна ставка підлягала застосуванню, з огляду також на те, що умовам договору визначено фактично декілька альтернативних строків, у межах яких здійснюється повернення отриманих позичальником грошових коштів, та можливе застосування відсоткової ставки у розмірах від 1 % до 5 % залежно від строку внесення платежів.

На основі проведеного аналізу можна констатувати, що за вказаний період судова практика у спорах, пов'язаних із кредитними правовідносинами в електронній формі, зазнала значних змін, які зумовлені як формуванням нових правових позицій Великої Палати Верховного Суду, так і розвитком інформаційних технологій, а так само недобросовісною поведінкою сторін договору, а так само й відсутністю активної змагальної позиції під час судового розгляду.

Для підвищення ефективності судового процесу доцільно провести тренінг (семінар, круглий стіл) для обговорення проблемних аспектів, які виникають при розгляд справ, зокрема: складності визначення заборгованості, та відсутності однозначної практики у вирішенні справ, задля формування єдиного підходу та єдності судової практики.